

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ЈУ ЗАВОД ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Пале

**ИСТРАЖИВАЊЕ ТРЖИШТА
РАДА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ
2022/2023**

***Тематски извјештај -
ПЛАНОВИ И ОЧЕКИВАЊА
ПОСЛОДАВАЦА***

Пале, децембар 2022.

ИСТРАЖИВАЊЕ ТРЖИШТА РАДА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ 2022/2023.

- Тематски извјештај - Планови и очекивања послодаваца

За издавача:

ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске

Уредник и координатор истраживања:

Руководилац одјељења за посредовање у запошљавању
и планирање каријере

Слободан Мачар

Уредништво:

Виши стручни сарадник за истраживање тржишта рада

Јована Јанковић

Стручна подршка:

Др Ранко Маркуш
Др Љиљан Веселиновић

Лектор:

Бранка Миовчић

Методологија за истраживање тржишта рада и визуелни идентитет истраживања израђени су у оквиру пројекта „Унапређење истраживања тржишта рада” који је финансирала Европска унија од 2020. до 2022. године, а имплементирали конзорцијум *NIRAS IC Sp. z o.o.*, *GOPA Worldwide Consultants*, *GOPA mbH* и Завод за запошљавање Републике Француске.

САДРЖАЈ

УВОД	2
МЕТОДОЛОГИЈА И УЗОРАК	3
Циљ истраживања	3
Метод узорковања	3
Поступак прикупљања података	4
Осигурање квалитета	4
Структура узорка	4
ПЛАНИРАНА ЗАПОШЉАВАЊА У 2023. ГОДИНИ	7
РАЗЛОЗИ ЗАПОШЉАВАЊА НОВИХ РАДНИКА У 2023. ГОДИНИ	10
ИСКАЗАНЕ ПОТРЕБЕ ЗА НОВИМ РАДНИЦИМА	11
ВИШАК ЗАПОСЛЕНИХ У 2023. ГОДИНИ	15
ЗАКЉУЧЦИ	18

УВОД

Истраживање тржишта рада проводи се у складу са Законом о посредовању у запошљавању и правима за вријеме незапослености („Службени гласник Републике Српске”, бр. 30/10, 102/12 и 94/19), те годишњим програмима рада Завода за запошљавање.

Истраживање тржишта рада је почело у септембру 2022. године, када се приступило узорковању послодаваца, а затим је извршено тестирање упитника и анкетање послодаваца. Анкетање је проведено у периоду од 1.9. до 13.10.2022. године. Укупно је анкетирано 1015 послодаваца са подручја Републике Српске, и узорак је репрезентативан у односу на базу података о послодавцима.

Циљ овог прилагођеног извјештаја је понудити корисне информације као подршку за дизајн политика тржишта рада у контексту изгледа за запошљавање за поједина занимања и планирања обука, доквалификација и преквалификација.

Овај извјештај даје приказ занимања са којима су послодавци имали проблема приликом запошљавања у 2022. години, као и планове запошљавања за 2023. годину.

МЕТОДОЛОГИЈА И УЗОРАК

Циљ истраживања

Циљ истраживања тржишта рада је прикупљање података о запошљавању у 2022. години и потребама запошљавања у 2023. години, односно о кретањима на тржишту рада у Републици Српској, а у овом тематском извјештају фокус је стављен на планове и очекивања послодаваца у 2023. години.

Метод узорковања

Метод узорковања који се користи у овом истраживању је стратификовани, при чему су кључне варијабле стратификације сектор (КД2010 класификација дјелатности) и величина компаније. Укупно је анкетирано 1015 послодаваца са подручја Републике Српске.

Поступак прикупљања података

Раније успостављени систем за провођење истраживања тржишта рада подразумијевао је главног координатора истраживања, седам регионалних координатора те 56 анкетара из бироа. Пројекат Европске уније "Унапређење истраживања тржишта рада" је наставио са подршком приликом провођења истраживања.

Поступак прикупљања података (анкетирања послодаваца) је започео 1. септембра 2022. године, а завршио је 13. октобра 2022. године. Анкетирање се одвијало помоћу „CAPI“ методе (енгл. Computer Assisted Personal Interviewing), гдје се питања испитаницима постављају усмено, након чега се одговори биљеже у софтверу за прикупљање података на таблети.

Осигурање квалитета

Током истраживања кориштени су сљедећи инструменти осигурања квалитета података у процесу прикупљања података:

- Обука за координаторе и анкетаре је организована у новембру мјесецу 2021. године (обука претходила прошлогодишњем истраживању тржишта рада)
- Припрема и дистрибуција приручника за координаторе, упута анкетарима за рад на терену и упутства за испуњавање упитника (такође реализовано прошле године)
- Идентификација могућих ситуација које се могу десити за вријеме прикупљања података на терену и начина њиховог рјешавања кроз организоване онлајн састанке путем "Zoom" платформе са координаторима, уз подршку пројекта "Унапређење истраживања тржишта рада"
- Континуирана контрола процеса током трајања истраживања.

Структура УЗОРКА

T1. Број предузећа која су учествовала у истраживању по филијалама

Регија/филијала	Број послодаваца	Процент
Бања Лука	452	44,5%
Бијељина	114	11,2%
Добој	171	16,8%
Зворник	46	4,5%
Источно Сарајево	87	8,6%

Приједор	87	8,6%
Требиње	58	5,7%
Укупно	1015	100,0%

Узимајући у обзир величину и развијеност регија, очекивано је да је највише послодаваца анкетирано у филијали Бања Лука (44,5%), а најмање у филијали Требиње (5,7% од укупног броја анкетираних послодаваца).

T2. Број и процент анкетираних предузећа по врсти организације

Врста организације	Број послодаваца	Процент
Друштво са ограниченом одговорношћу (д.о.о.)	556	54,8%
Самостални предузетник	266	26,2%
Јавна установа (ЈУ) - заводи, школе, домови здравља, центри за социјални рад	53	5,2%
Дионичко (а.д.)/акционарско друштво (д.д.)	43	4,2%
Приватна здравствена установа	32	3,2%
Друштво са неограниченом солидарном одговорношћу	24	2,4%
Остало	18	1,8%
Јавно предузеће (ЈП) - поште, електропривреде, комунална предузећа	14	1,4%
Удружење грађана (НВО), фондација	8	0,8%
Вјерска заједница	1	0,1%
Укупно	1015	100,0%

Најзаступљенија предузећа из узорка чине друштва са ограниченом одговорношћу (54,8%), а затим слиједи самостални предузетници (26,2%).

T3. Број и процент анкетираних предузећа по облику власништва

Облик власништва	Број послодаваца	Процент
Приватно	899	88,6%
Јавно	88	8,7%

Мјешовито	20	2,0%
НВО	5	0,5%
Задружно	3	0,3%
Укупно	1015	100,0%

Посматрано према облику власништва највећи проценат анкетираних предузећа је у приватном власништву (88,6%), што је у складу са очекивањима јер је код избора узорка највећи дио послодаваца узет из привреде, гдје доминира приватно власништво.

T4. Узорак према величини предузећа

Величина	Број послодаваца	Процент
Мала	883	87,0%
Средња	74	7,3%
Велика	58	5,7%
Укупно	1015	100,0%

Посматрано према величини, од 1015 послодаваца обухваћених анкетањем, највише је малих предузећа (87%), слиједе средња предузећа (7,3%), а велики послодавци чине 5,7% од укупног броја анкетираних послодаваца.

T5. Узорак према дјелатности

Дјелатност КД2010	Број послодаваца	Процент
В- Вађење руда и камена	7	0,7%
С- Прерађивачка индустрија	249	24,5%
Д- Производња и снабдијевање ел.енергијом, гасом и паром и климатизација	10	1,0%
Е- Снабдијевање водом , канализација, управљање отпадом и санација животне средине	18	1,8%
Ф- Грађевинарство	70	6,9%
Г- Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала	275	27,1%
Н- Саобраћај и складиштење	56	5,5%

I- Хотелијерство и угоститељство	106	10,4%
J- Информације и комуникације	27	2,7%
K- Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	16	1,6%
L- Пословање некретнинама	2	0,2%
M- Стручне, научне и техничке делатности	55	5,4%
N- Административне и помоћне услужне делатности	15	1,5%
Q- Дјелатност из здравствене заштите и социјалног рада	67	6,6%
P Умјетност, забава и рекреација	20	2,0%
S Остале услужне делатности	22	2,2%
Укупно	1015	100,0%

Највећи проценат послодаваца у узорку припада дјелатности G – трговина 27,1%, затим S- прерађивачка индустрија 24,5% док су на трећем мјесту послодавци из области I – угоститељства, 10,4%. Овај налаз истраживања је у складу са оквиром за узорковање, што потврђује да се ради о репрезентативном узорку.

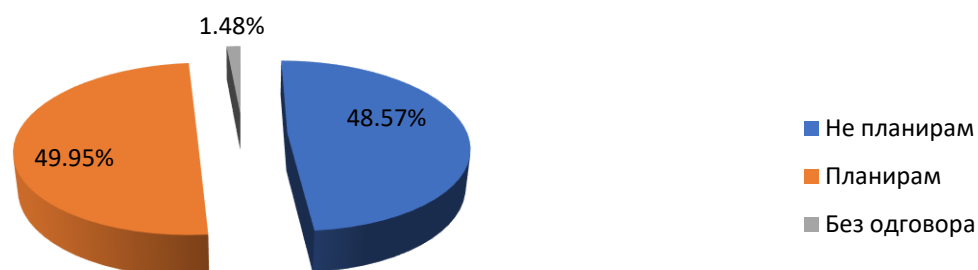
ПЛАНИРАНА ЗАПОШЉАВАЊА У 2023. ГОДИНИ

Од укупног броја послодаваца који су учествовали у истраживању (1015), 507 планира запошљавати нове раднике у 2023. години (49,95%), док њих 493 (48,57%) не планира. Од укупно 1015 анкетираних послодаваца њих 15 (1,48%) није дало одговор на ово питање.

Т6. Број и процент послодаваца који планира да запошљава раднике у 2023. години

Планирате ли запошљавања у 2023. години?	Број послодаваца	Процент
Не планирам запошљавати нове раднике	493	48,57%
Планирам нова запошљавања	507	49,95%
Без одговора	15	1,48%
Укупно	1015	100,00%

Графикон 1: Процент послодаваца који планира да запошљава раднике у 2023. години

У поређењу са истраживањем из 2021. године, када је од укупног броја анкетираних послодаваца њих 61,5% је планирало запошљавати нове раднике, ове године примјећујемо мањи проценат послодаваца који најављују запошљавање нових радника за 11,55%.

T7. Број и процент послодаваца који планира да запошљава раднике у 2023. години, по групи дјелатности

Филијала	Не планирам запошљавати нове раднике		Планирам нова запошљавања		Без одговора		Укупно	
	Број послодаваца	%	Број послодаваца	%	Број послодаваца	%	Број послодаваца	%
Грађевинарство	23	32,86%	45	64,29%	2	2,86%	70	100,00%
Индустријске дјелатности	110	38,73%	172	60,56%	2	0,70%	284	100,00%
Трговина	162	58,91%	109	39,64%	4	1,45%	275	100,00%
Услугне дјелатности	198	51,30%	181	46,89%	7	1,81%	386	100,00%

Посматрано према групама дјелатности, највећи проценат послодаваца (64,29%) из области грађевинарства планира запошљавати нове раднике, њих 32,86% не планира а 2,86% није одговорило на ово питање. Такође, од укупног броја анкетираних послодаваца који припадају индустријског дјелатности, њих 60,56% планира нова запошљавања.

У наредној табели су приказана занимања која представљају 71,5% укупних планова запошљавања радника у 2023. години. Дакле, међу анкетираним послодавцима, у наредном периоду, најизраженија је потреба за запошљавањем трговаца (7,4%) и помоћних радника у производњи (6,0%).

T8. Планови запошљавања радника у 2023. години, преглед најтраженијих занимања

Занимање	Број особа	%
Продавач-трговац	208	7,4%
Помоћни радник у производњи	168	6,0%
Обућар	142	5,1%
Шивач	129	4,6%
Конобар	123	4,4%
Руководалац машинама за израду пластичних производа	100	3,6%
Столار	87	3,1%
Возач камиона	84	3,0%
Кухар	79	2,8%
Радник за једноставне послове	76	2,7%
Возач теретног возила	67	2,4%
Економски техничар	54	1,9%
Бравар	51	1,8%
Доктор медицине	48	1,7%
Зидар	46	1,6%
Армирач	43	1,5%
Руководалац грађевинским машинама	43	1,5%
Кројач	42	1,5%
Медицинска сестра-техничар	40	1,4%
Програмер	34	1,2%
Складишни радник	32	1,1%
Тесар	32	1,1%
Месар	30	1,1%

Возач аутобуса	29	1,0%
Разна занимања	1.005	36,0%
Укупно	2.792	100,0%

У питању је слична структура тражње ове и претходне године када су у питању анкетирани послодавци, уз доминантно учешће послова за које се захтијевају ниже квалификације, најчешће ниво трогодишњег средњег образовања, када је реч о групацији занатских занимања.

На нивоу високог образовања и даље постоји изражена потреба за стручњацима за развој или тестирање софтвера и другим занимањима у области ИКТ-а и медицинским радницима. На тржишту рада и даље влада тренд у погледу генерисања потреба за високо сложеним и продуктивним пословима који су по правилу праћени и вишим зарадама. Дакле, међу 20 најтраженијих занимања у плану за 2022. годину, када је у питању ВСС, била је изражена потреба за инжењерима електротехнике. Сада, у плану за 2023. годину, међу 20 најтраженијих занимања са ВСС имамо докторе медицине и програмере.

РАЗЛОЗИ ЗАПОШЉАВАЊА НОВИХ РАДНИКА У 2023. ГОДИНИ

Т9. Разлози запошљавања нових радника у 2023. години

Ако планирате да запошљавати нове раднике у 2023. години, наведите разлоге планираног новог запошљавања:	Број послодаваца	Процент
Повећање обима пословања	417	82,2%
Промјене у систему пословања	51	10,1%
Остало (навести)	58	11,4%

Најчешћи одговори код осталог се односе на:

- Упражњена мјеста - потребни радници да замјене оне који су пензионисани, отишли у иностранство или оне који недостају због генералног недостатка радника на тржишту,
- Велики број отказа од стране радника,

- Трудничко одсуство – боловање,
- Ширење продајног мјеста.

Уколико упоредимо резултате прошлогодишњег истраживања тржишта рада, односно план запошљавања за 2022. са планом запошљавања за 2023. годину, евидентно је да су планови за наредну годину знатно скромнији. За 2022. годину је планирано запошљавање 5767 нових радника док је за 2023. план анкетираних послодаваца да запосле 2792 нових радника. Дакле, план за наредну годину је 48,41% мање нових радника у односу на план за 2022. годину.

ИСКАЗАНЕ ПОТРЕБЕ ЗА НОВИМ РАДНИЦИМА

T10. Планови запошљавања радника у 2023. години, преглед најтраженијих занимања по филијалама

Занимање	Број особа	%
Бања Лука	1036	37,1%
Помоћни радник у производњи	78	7,5%
Економски техничар	50	4,8%
Возач теретног возила	35	3,4%
Радник за једноставне послове	35	3,4%
Продавач-трговац	34	3,3%
Конобар	30	2,9%
Возач аутобуса	29	2,8%
Кухар	25	2,4%
Кројач	23	2,2%
Складишни радник	22	2,1%
Медицинска сестра-техничар	22	2,1%
Руководалац грађевинским машинама	22	2,1%
Разна занимања	631	60,9%
Бијељина	418	15,0%
Руководалац машинама за израду пластичних производа	100	23,9%
Продавач-трговац	43	10,3%

Столар	21	5,0%
Помоћни радник у производњи	21	5,0%
Руководалац грађевинским машинама	10	2,4%
Пословођа	10	2,4%
Програмер	10	2,4%
Кухар	10	2,4%
Возач путничког аутомобила	9	2,2%
Конобар	9	2,2%
Разна занимања	175	41,9%
Добој	584	20,9%
Обућар	122	20,9%
Продавач-трговац	90	15,4%
Возач камиона	50	8,6%
Конобар	42	7,2%
Помоћни радник у производњи	25	4,3%
Столар	23	3,9%
Радник за једноставне послове	20	3,4%
Бравар	18	3,1%
Кухар	17	2,9%
Заваривач - Варилац	11	1,9%
Разна занимања	166	28,4%
Зворник	144	5,2%
Обућар	20	13,9%
Продавач-трговац	18	12,5%
Зидар	14	9,7%
Столар	10	6,9%
Машински техничар	10	6,9%
Техничар за дрво	8	5,6%
Месар	6	4,2%
Електричар одржавања	5	3,5%
Пекар	5	3,5%

Заваривач - Варилац	5	3,5%
Возач камиона	5	3,5%
Конобар	5	3,5%
Разна занимања	33	22,9%
Источно Сарајево	287	10,3%
Шивач	70	24,4%
Помоћни радник у производњи	30	10,5%
Конобар	18	6,3%
Столар	15	5,2%
Грађевински техничар	11	3,8%
Продавач-трговац	11	3,8%
Кухар	11	3,8%
Кројач	10	3,5%
Бравар	10	3,5%
Возач теретног возила	8	2,8%
Разна занимања	93	32,4%
Приједор	130	4,7%
Помоћни радник у производњи	14	10,8%
Доктор медицине	8	6,2%
Кухар	8	6,2%
Тесар	7	5,4%
Зидар	7	5,4%
Продавач-трговац	6	4,6%
Арминач	5	3,8%
Дрводјеља	5	3,8%
Медицинска сестра-техничар	5	3,8%
Бравар	4	3,1%
Кројач	4	3,1%
Конобар	4	3,1%
Економиста	4	3,1%
Пекар	4	3,1%

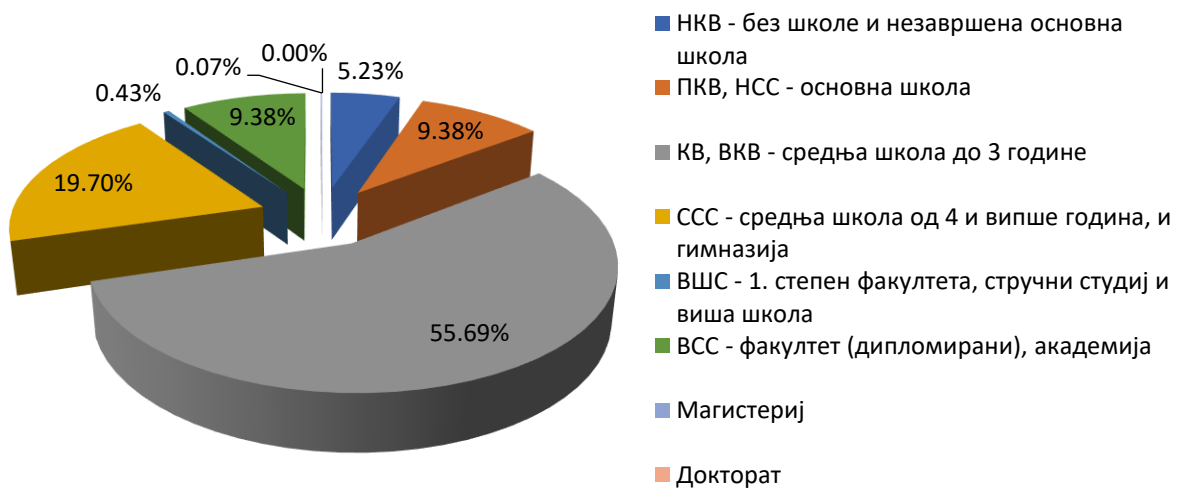
Разна занимања	45	34,6%
Требиње	193	6,9%
Шивач	33	17,1%
Друго (молимо наведите)	22	11,4%
Армирач	15	7,8%
Конобар	15	7,8%
Металоглодач	11	5,7%
Доктор медицине	10	5,2%
Металобрусач	10	5,2%
Фасадер	8	4,1%
Тесар	8	4,1%
Информатичар	7	3,6%
Разна занимања	54	28,0%
Укупно	2.792	100,0%

У претходној табели дат је преглед најпотребнијих занимања за 2023. годину, по филијалама. Од укупног броја исказаних потреба за радницима у 2023. години, највеће потребе су исказане на нивоу филијале Бања Лука (37,1%), гдје ће бити најпотребнији помоћни радници у производњи, а затим на нивоу филијале Добој (20,9%) гдје ће бити најтраженији обућари.

T11. Број потребних радника у 2023. години, по стручној спреми

Степен образовања	Број радника	%
1. НКВ - без школе и незавршена основна школа	146	5,23%
2. ПКВ, НСС - основна школа	262	9,38%
3. КВ, ВКВ - средња школа до 3 године	1555	55,69%
4. ССС - средња школа од 4 и више година и гимназија	550	19,70%
5. ВШС - 1. степен факултета, стручни студиј и виша школа	12	0,43%
6. ВСС - факултет(дипломирани), академија	262	9,38%
7. Магистериј	2	0,07%
Укупно	2.792	100,00%

Графикон 2: Број потребних радника у 2023. години, по стручној спреми

Посматрано по степену стручне спреме, истраживање указује да су најтраженија занимања за 2023. години она занимања са средњом школом до три године (КВ, ВКВ) и то 55,69% укупних потреба, а слиједи четворогодишња ССС (19,70%).

ВИШАК ЗАПОСЛЕНИХ У 2023. ГОДИНИ

Од укупног броја послодаваца који су учествовали у истраживању (1015), њих 34 (3,3%) очекује вишак запослених у 2023. години, док њих 95,6% не очекује овај проблем. Значајно је истаћи да је њих 7% у претходном истраживању тржишта рада прогнозирано вишак запослених у 2022. години. Дакле, процјену за наредну годину су знатно стабилније према очекивањима анкетираних послодаваца.

T12. Број и процент послодаваца који очекују вишак радника у 2023. години

Да ли очекујете да ћете у 2023. години имати вишак запослених?	Број послодаваца	%
Не	970	95,6%
Да	34	3,3%
Без одговора	11	1,1%
Укупно	1015	100,0%

T13. Преглед броја особа које послодавци планирају отпустити у 2023. години, преглед по занимањима

Занимање	Број особа	%
Електричар одржавања	15	38,5%
Електроинсталатер	5	12,8%
Административни радник	4	10,3%
Продавач-трговац	3	7,7%
Правник	2	5,1%
Тесар	2	5,1%
Армирач	2	5,1%
Молер	2	5,1%
Помоћни радник у производњи	1	2,6%
Конобар	1	2,6%
Архитект	1	2,6%
Телефонист -call центар оператер	1	2,6%
Укупно	39	100,0%

Према процјени анкетираних послодаваца 39 радника ће бити отпуштено, највише у занимању електричар одржавања. Будући да се ради о малом узорку (34 послодавца) овај податак се не може узети као релевантан када су у питању наведена занимања и не треба изводити закључак да за овим занимањима не постоји потреба на тржишту рада.

У наредне двије табеле је приказан начин рјешавања вишка радника. Од 34 послодавца која су најавила могући вишак запослених, највише њих, тачније 29,4%, ће вишак радника ријешити отказом уговора о раду. Како се види у табели бр. 14 највећи разлог за отказ уговора о раду лежи у смањењу обима пословања.

T14. Начини рјешавања вишка радника

Ако ћете имати вишак запослених у 2023. години, на који начин планирате рјешавати вишак запослених?	Број послодаваца	Процент (n=34)
Распоред на друго радно мјесто	4	11,8%
Распоред у другу организациону јединицу	4	11,8%
Отказ уговора о раду	10	29,4%
Обука, доквалификација, преквалификација	1	2,9%
Скраћивање радног времена	3	8,8%
Сарадња са службом за запошљавање (збрињавање радника у процесу стечаја, ликвидације и др....)	5	14,7%
Остало	17	50,0%

T15. Разлози отказивања уговора о раду

Који су разлози отказивања уговора о раду?	Број послодаваца	Процент (n=10)
Смањење обима пословања	9	90,0%
Промјене у организацији пословања	1	10,0%

Закључци

- Од укупног броја послодаваца који су учествовали у истраживању (1015), 507 планира запошљавати нове раднике у 2023. години (49,95%), док њих 493 (48,57%) не планира.
- Највећи проценат послодаваца (64,29%) из области грађевинарства планира запошљавати нове раднике, њих 32,86% не планира а 2,86% није одговорило на ово питање. Такође, од укупног броја анкетираних послодаваца који припадају индустријског дјелатности, њих 60,56% планира нова запошљавања.
- Уколико упоредимо резултате прошлогодишњег истраживања тржишта рада, односно план запошљавања за 2022. са планом запошљавања за 2023. годину, евидентно је да су планови за наредну годину знатно скромнији. За 2022. годину је планирано запошљавање 5767 нових радника док је за 2023. план анкетираних послодаваца да запосле 2792 нових радника. Дакле, план за наредну годину је 48,41% мање нових радника у односу на план за 2022. годину.
- Од укупног броја исказаних потреба за радницима у 2023. години, највеће потребе су исказане на нивоу филијале Бања Лука (37,1%), гдје ће бити најпотребнији помоћни радници у производњи, а затим на нивоу филијале Добој (20,9%) гдје ће бити најтраженији обућари.
- Посматрано по степену образовања, истраживање указује да су најтраженија занимања за 2023. години она занимања са средњом школом до три године (КВ, ВКВ) и то 55,69% укупних потреба, а слиједи четворогодишња ССС (19,70%).
- Од укупног броја послодаваца који су учествовали у истраживању (1015), њих 34 (3,3%) очекује вишак запослених у 2023. години, док њих 95,6% не очекује овај проблем. Значајно је истаћи да је њих 7% у претходном истраживању тржишта рада прогнозирано вишак запослених у 2022. години. Дакле, процјену за наредну годину су знатно стабилније према очекивањима анкетираних послодаваца.
- Од 34 послодавца која су најавила могући вишак запослених, највише њих, тачније 29,4%, ће вишак радника ријешити отказом уговора о раду. Највећи разлог за отказ уговора о раду лежи у смањењу обима пословања.